

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Závazky z podnikání: je dlužník povinen zajistit si souhlas věřitelů v případě oddlužení?

V poslední době vyvstala otázka, jak aplikovat ustanovení § 389 odst. 2 písm. a) a § 403 odst. 2 zákona č. [182/2006](#) Sb. o úpadku a způsobech jeho řešení (dále jen „IZ“) po provedené novelizaci. Vrchní soudy se doposud přiklánějí k takové intepretaci, která akcentuje povinnost věřitele bděle hájit svá práva a v případě uspokojení podnikatelských závazků v oddlužení uplatnit nesouhlas námitkou u soudu. Jedná se o další vstřícný krok směrem k dlužníkům a snahu otevřít možnost oddlužení co nejširšímu okruhu osob. Nejde však tato interpretace za hranu původního záměru zákonodárce a účelu, který má institut oddlužení splňovat? Niže nabízíme vlastní názor na danou problematiku.

Před 1. 1. 2014 bylo oddlužení pro podnikatele vytvořeno judikaturou a v tomto plně odkazujeme na její shrnutí v článku Podnikatel a oddlužení? Od 1. 1. 2014 definitivně ano. V důvodové zprávě k novelizovanému ust. § 389 je uvedeno toto: *„Z veřejné konzultace vyplynul požadavek na zapracování judikatorních závěrů Nejvyššího soudu k výkladu § 389 insolvenčního zákona...()...V § 389 odst. 2 insolvenčního zákona popsané vymezení situací, kdy nejde o "dluhy z podnikání", odpovídá zmíněné judikatuře Nejvyššího soudu co do písmene a). V duchu stejné logiky jsou konstruována písmena b) a c). Jde-li o "dluh z podnikání" který již (neúspěšně) prošel konkursem, pak pro účely posouzení přípustnosti oddlužení by již neměla být jeho povaha významná (tíhu podnikatelského rizika dlužník vyčerpал tím, že se podrobil konkursu). U pohledávky zajištěného věřitele nemá posouzení jí odpovídajícího dluhu jako "dluhu z podnikání" význam, jelikož zajištěný věřitel se upokojuje při oddlužení odděleně (pouze ze zajištění). Změna § 389 odst. 2 (nově odst. 3) insolvenčního zákona je jen jazykovým zpřesněním.“* Je zde tedy konstatováno, že se nejedná o posun v praxi, ale pouze o zvýšení právní jistoty a uvedení ustálené soudní praxe do textu zákona. V obecné části pak důvodová zpráva opět odkazuje na dosavadní judikatorní závěry a k souhlasu věřitele poznamenává, že *tento souhlas může být vyjádřen různým způsobem (včetně toho, že věřitel nenamítne ničeho proti navrženému způsobu řešení úpadku dlužníka).*[1] *Názor Nejvyššího soudu, podle něhož dluhy z podnikání dlužníku zásadně brání v řešení úpadku oddlužením*[2] nebyl nikým zpochybněn či překonán. Přenášení rizika podnikatelského nezdaru na obchodní partnery je tak stále ve svém principu zapovězeno. V daném usnesení také Nejvyšší soud stanovil kritéria, podle nichž je možno připustit oddlužení podnikatelských závazků, např. zejména při jejich bagatelní výši.

Vrchní soud v Olomouci[3] ovšem novou úpravu vyložil jiným způsobem, než jak k oddlužení doposud přistupoval Nejvyšší soud. Dle jeho interpretace nové úpravy již není významný podíl dlužníkových závazků z podnikání vzhledem k celkovým závazkům ale rozhodující je souhlas věřitele, který (jelikož není vyjmenován mezi povinnými přílohami k návrhu v ust § 392 odst. 1 IZ) si nemusí opatřovat dlužník a dokládat jej k návrhu na povolení oddlužení. Soud jej následně zkoumá až na věřitelské schůzi, kde zpravidla v důsledku neúčasti bude učiněn závěr o souhlasu všech věřitelů s oddlužením podnikatelských závazků. Vrchní soud v Praze konstatuje, že věřitelé mohou svůj souhlas vyjádřit v souvislosti s podáním návrhu na oddlužení nebo při projednávání tohoto návrhu a pokud se tak nestane, soud nemá (při vzniku zákonné fikce souhlasu) možnost řešení úpadku korigovat a rozhodovat o neschválení z důvodu podnikatelských závazků.[4] Při rozhodování o povolení

oddlužení se tak uplatní ust. § 397 IZ a v pochybnostech o tom, zda dlužník je oprávněn podat návrh na povolení oddlužení, insolvenční soud oddlužení povolí a tuto otázku prozkoumá v průběhu schůze věřitelů.

Dle našeho názoru je touto interpretací posunuta samotná koncepce oddlužení, která je i po novelizaci postavena na tom, že zákonodárce jasně vyjádřil úmysl nerozšiřovat okruh osob, které mohou žádat o povolení oddlužení, o dlužníky se závazky z podnikání (srovnej ust. § 389 odst. 1 písm. b). Ustanovení § 389 nelze a contrario vykládat jinak, než že podnikatelské závazky v zásadě **brání** v řešení úpadku oddlužením a daný dlužník není aktivně legitimován k podání daného návrhu. Z tohoto pravidla je poskytnuta výjimka v podobě souhlasu věřitele, aby jeho pohledávka byla uspokojena v režimu oddlužení. Pokud by vznikly pochybnosti o oprávněnosti dlužníka podat návrh na povolení oddlužení (např. pochybnost o původu jeho závazků^[5] či pochybnost o bagatelnosti jeho podnikatelských závazků), má soud v takovém případě „pustit“ řízení dál a případné nejasnosti projednat na schůzi věřitelů dle § 397 IZ. Po skončení takové schůze pak nelze již namítat, že budou v rámci oddlužení uspokojeny i závazky z podnikání. Procesní postup, tak jak jej nastínil Vrchní soudy, dělá z této výjimky pravidlo, ačkoli nelze dovodit, že v ust. § 403 věta: „Platí, že věřitelé, kteří včas neuplatnili námitky podle věty první, souhlasí s oddlužením bez zřetele k tomu, zda dlužník má dluhy z podnikání.“ byla zamýšlena jako generální souhlas všech věřitelů. Při takovém výkladu by pak nedával žádný smysl § 389 odst. 2 a také § 397 IZ. Také by postačilo uvést v § 389, že „platí, že tento souhlas je dán, pokud toto věřitel nenamítne nejpozději do konce věřitelské schůze“.

Argument, který se opírá o skutečnost, že tyto souhlasy nejsou zákonnou přílohou k návrhu a není tedy nutné je k návrhu přikládat, není dle našeho názoru přiléhavý. Absence zákonných příloh je procesně řešena v ust. § 393 IZ. Pokud tyto nejsou na výzvu doplněny, soud návrh na povolení oddlužení bez dalšího odmítne. V případě příloh a dalších listin, které nepředepisuje zákon, ale jsou stanoveny vyhláškou (např. výpis z trestního rejstříku) či rozhodnutím soudu, soud bez dalšího nemůže návrh odmítnout, ale jistě se toto projeví v dalším řízení a může to znamenat také zamítnutí návrhu dle § 395 IZ. Konečně pokud se jedná o oprávněnost osoby podat samotný návrh, je postupováno dle ust. § 390 IZ a návrh, kde nejsou pochybnosti o neoprávněnosti dané osoby, soud odmítne. Souhlas věřitelů je v tomto případě otázka samotné legitimace, nikoli povinných příloh dle § 392 IZ.

Ust. § 403 IZ má dle našeho názoru sloužit jako určitá koncentrace v řízení, kdy již nelze namítat ty skutečnosti, které měly být projednány v prvotní fázi. Podobnou úvahu můžeme nalézt také např. v rozhodnutí 29 NSCR 31/2011, kde byla odmítnuta námitka dlužníka ohledně aktivní legitimace navrhovatele-věřitele ve chvíli, kdy bylo již celé řízení v další fázi. Tím nejsou dotčena ustanovení dávající soudu možnost zrušit oddlužení v důsledku nepoctivého záměru (např. zatajení podnikatelských závazků), a to v jakékoli fázi řízení a dokonce i v určité době po něm (viz ust. § 417 IZ). Také důvodová zpráva nám nepodává význam daného ustanovení jakožto generálního souhlasu věřitele s pohledávkou z podnikání, když konstatuje: „*V ustanoveních § 403, § 405 insolvenčního zákona se výslovně připouští (vzhledem k úpravám § 397 insolvenčního zákona) zkoumat jako důvod neschválení oddlužení i skutečnosti, které by jinak (nebýt povoleno) vedly k jeho odmítnutí. S přihlédnutím k obvyklému chodu těchto insolvenčních řízení pak text § 403 odst. 2 insolvenčního zákona připisuje pasivitě (apatii) věřitelů jejich souhlas s oddlužením potud, že je jim jedno, že dlužník má dluhy z podnikání (kteréžto pravidlo racionálně vystihuje současný běžný stav věcí).*“ Výslovně se důvodová zpráva zabývá pouze souhlasem všech věřitelů jako celku a neodůvodňuje dané ustanovení jako fikci souhlasu obchodního věřitele dle § 389 odst. 2. Naopak je projednání aktivní legitimace dlužníka na schůzi věřitelů vázáno na ust. § 397 IZ, tedy pouze v případech, kdy panuje o této otázce pochybnost. V ostatních případech by měl soud postupovat dle ust. § 390 ve spojení s § 396 a § 108 IZ.

Je udivující, že vložení daného textu do zákona bylo sledováno s úmyslem zvýšit právní jistotu v dané

problematice, a důsledkem je nejistota, tendence rozšířit význam celého institutu a omezit tak práva věřitelů. Koneckonců i vložené ust. § 83a bylo dle důvodové zprávy přidáno do textu *v zájmu právní jistoty* a měla se tím potvrdit dosavadní praxe spojování a společného projednání návrhu manželů na oddlužení (což bylo také potvrzeno vložením ust. § 394a IZ jakožto výjimky spolu s větou v ust. § 83a „*není-li dále stanoveno jinak*“). Namísto toho vznikl nedůvodný názor, že po novém roce již nelze spojit řízení dlužníků-manželů ke společnému řízení, ačkoli o účelu daných ustanovení lze jen stěží pochybovat.

Mgr. Vítězslav Pleva,

asistent soudce

[1] Viz 929/0 VLÁDNÍ NÁVRH na vydání zákona, kterým se mění zákon č. [182/2006](#) Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. [312/2006](#) Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů.

[2] Viz 29 NSČR 3/2009.

[3] Viz 1 VSOL 1197/2013-A-18 a 1 VSOL 297/2014-A-9

[4] Viz 1 VSPH 1211/2014-A-17

[5] Srovnej s obsahem důvodové zprávy k danému místu. Zákonodárce respektuje skutečnost, že v dané fázi řízení nelze provádět rozsáhlá důkazní jednání.

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů , judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Odpovědnost členů statutárního orgánu za nepodání insolvenčního návrhu včas](#)
- [Úmyslně zkracující právní jednání mezi dlužníkem a osobou blízkou](#)
- [Nejvyšší soud ČR: Úhrada úroků ze zápůjčky jako zvýhodňující jednání? Klíčový výklad k § 241 odst. 5 písm. b\) insolvenčního zákona](#)
- [K postavení zajištěného věřitele v insolvenčním řízení](#)
- [K \(ne\)způsobilosti notářského zápisu jako exekučního titulu pro nařízení exekuce prodejem zástavy](#)
- [Promlčení pracovněprávních pohledávek postavených na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou](#)
- [Preventivní restrukturalizace](#)
- [Odpovědnost státu za nesprávný úřední postup exekutora: Je stát skutečně „posledním dlužníkem“?](#)
- [Odstoupení od smlouvy v insolvenčním řízení](#)
- [Zřízení exekutorského zástavního práva - právní rámec, dopady a judikatura](#)
- [Novela nařízení o insolvenčním řízení nabyla účinnosti - jaké přinesla změny?](#)